

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Бурштинський енергетичний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор коледжу
_____ О.Д.Джура
«___» _____ 2013 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

З ДИСЦИПЛІНИ

«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

назва дисципліни

Підготував викладач:

Р. С. Барабалюк
П.П.

Програма з дисципліни « Управління витратами » розроблена
назва
згідно зі стандартом вищої освіти для навчальних закладів II-го рівня акредитації.

Укладач: Руслана Степанівна Барабальок, викладач Бурштинського
П.П.
енергетичного коледжу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу.

Програма обговорена і
схвалена на засіданні
Науково-методичної ради коледжу
Протокол № ____
від « __ » серпня 2013 р.

Голова Науково-методичної ради:
_____ О.В.Подолькіна

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ»

Мета: набуття знання про закономірності формування витрат для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень на підприємстві.

Завдання: засвоєння методів управління витратами, набуття вмінь і навичок планувати витрати центрів відповідальності, складати гнучкі кошториси, оцінювати діяльність центрів відповідальності за критерієм витрат; оволодіння методами калькулювання, цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат.

Предмет: формування витрат на підприємстві.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

1. Сутнісна характеристика витрат.
2. Закономірності та чинники формування витрат.
3. Управління витратами.
4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності.
5. Собівартість продукції і калькулювання.
6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів.
7. Аналіз системи “витрати – випуск - прибуток” як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень.
8. Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат.
9. Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат.
10. Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Загальний обсяг годин	Кількість годин					самостійна робота
		аудиторні					
		Всього аудиторн.	З них				
			лек.	практ.	семін.		
Тема 1. Сутнісна характеристика витрат	14	8	6	2		6	
Тема 2. Закономірності та чинники формування витрат..	16	8	4	2	2	8	
Тема 3. Управління витратами	12	2	2			10	
Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності	22	12	6	4	2	10	
Тема 5. Собівартість продукції і калькулювання	20	12	6	4	2	8	
Тема 6. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	14	4	2	2		10	
Тема 7. Аналіз системи “витрати – випуск - прибуток” як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	14	6	2	2	2	8	
Тема 8. Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	19	7	5		2	12	
Тема 9. Оптимізація операційної системи підприємства за критерієм витрат	14	4	4			10	
Тема 10. Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів	17	7	3	2	2	10	
<i>Разом</i>	162	70	40	18	12	92	

На предмет виділяється 162 години (3 кредити):

1. Аудиторних – 70 год.

З них:

лекційні заняття – 40 год.

семінарські заняття – 12 год.

практичні заняття – 18 год.

2. Самостійне опрацювання – 92 год.

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Програма та тематичний план дисципліни орієнтовані на глибоке і ґрунтовне засвоєння студентами питань управління витратами, обґрунтування таких елементів системи управління як планування, аналіз, облік, контроль. Ця дисципліна відноситься до професійних дисциплін підготовки молодших спеціалістів спеціальності «Економіка підприємства», яка формує фаховий світогляд майбутніх економістів. Курс «Управління витратами» вивчає процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями за постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії; охоплює методологічні основи суті і управління витрат, необхідності підвищення ефективності в сучасних умовах, чинники управління витратами. Названий курс повинен сприяти формуванню висококваліфікованих фахівців – молодших спеціалістів в галузі економіки.

Головним завданням курсу «Управління витратами» є вивчення студентами методологічних питань ефективності управління витратами виробництва і організація ефективного управління витратами виробництва.

Вивчення курсу «Управління витратами» передбачає наявність у студентів систематичних та ґрунтовних знань з економіки підприємства, політичної економії, бухгалтерського обліку і спрямоване на вивчення спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, практичних та семінарських заняттях, самостійної роботи.

ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

У результаті вивчення курсу «Управління витратами» студенти повинні **знати**:

- які на підприємстві є витрати, де і як вони формуються, яким має бути їх контроль, як впливати на їх величину;
- суть процесу управління витратами, його основні елементи: планування, нормування, аналіз, облік, контроль;
- зарубіжний досвід управління витратами;
- передумови та чинники зниження витрат;
- механізм управління витратами на стадії процесу постачання, виробництва, збуту.

У результаті вивчення дисципліни «Управління витратами» студенти повинні **вміти**:

- виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат, обчислювати їх величину за видами, місцями та носіями;
- аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства;
- визначити суть процесу управління, його основні елементи;
- застосувати зарубіжний досвід управління витратами;
- визначити чинники зниження витрат;
- визначити механізм управління витратами на стадії процесу постачання, виробництва, збуту.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

ТЕМА 1. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИТРАТ

1.1. Витрати і собівартість

Поняття «витрати». Витрати як процес формування і використання ресурсів. Різновиди витрат. Витрати у натуральному і грошовому вимірі. Грошові видатки і витрати, що формують вартість продукції. Витрати і собівартість продукції.

1.2. Класифікація витрат і її практичне значення

Різноманітність витрат і їх групування за певними ознаками. Сумарні витрати підприємства і витрати на одиницю продукції. Середні та граничні (маржинальні) витрати. Прямі та непрямі витрати. Змінні та постійні витрати, їх різновиди, методи розмежування їх. Регульовані та нерегульовані витрати для певного рівня управління. Явні та неявні (альтернативні) витрати. Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень.

1.3. Структура витрат і фактори, що її визначають

Різні напрями визначення структури витрат та їх практичне значення. Видова (елементна) структура витрат, її особливості в різних галузях економіки. Вплив співвідношення прямих і непрямих витрат на точність калькулювання. Структура витрат залежно від їх реакції на масштаби ділової активності, використання її для обґрунтування підприємницьких рішень. Зміна структури витрат під впливом технічних, організаційних, економічних факторів.

ТЕМА 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ

2.1. Поняття та сутність чинників формування витрат

Класифікація та види чинників, що впливають на величину витрат. Характеристика впливу чинників, пов'язаних із сферою виробництва. Характеристика впливу чинників, пов'язаних з іншими сферами діяльності. Регульовані і нерегульовані чинники впливу на витрати виробництва.

2.2. Функції витрат

Поняття функцій витрат. Лінійні та нелінійні функції. Методи дослідження зв'язків між витратами і їх чинниками: інженерний, бухгалтерський, мінімакський, регресійний аналіз

2.3. Вплив виробничого навчання й досвіду на рівень витрат. Криві навчання

2.4. Трансфертні ціни і їх роль у формуванні витрат

ТЕМА 3. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

3.1. Функції і побудова системи управління витратами

Управління витратами як процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями і носіями за постійного контролю їх рівня та стимулювання зниження. Важливість обґрунтування рівня витрат і контролю формування їх за центрами відповідальності. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат, стимулювання їх зниження. Організаційна система управління витратами на підприємстві.

3.2. Формування планових і фактичних витрат

Особливості обчислення планових і фактичних витрат, його роль в управлінні підприємством та обґрунтуванні господарських рішень. Управлінський і фінансовий (фіскальний) аспекти формування витрат. Зміст і порядок розробки плану витрат, його нормативна база. Порядок обліку витрат і вдосконалення його згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Етапи процесу управління витратами.

3.3. Основні методи управління витратами

Концепція стратегічного управління витратами. Методи цілеспрямованого або проактивного формування собівартості таргет-костинг. Технологія управління витратами та результатами на базі концепції бенчмаркінгу. Концепція управління витратами на якість. Технологія управління витратами на основі теорії обмежень. Технологія управління витратами та результатами на основі моделі «витрати-випуск-прибуток». Технологія оптимізації споживчих та витратних параметрів продукту на базі функціонально-вартісного аналізу.

ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ І ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

4.1. Місця витрат і центри відповідальності

Поняття “місця витрат”. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності.

4.2. Кошториси підрозділів

Склад витрат в місцях їх формування різного ієрархічного рівня. Прямі та загальні, регульовані та нерегульовані витрати підрозділів. Розподіл витрат допоміжних та обслуговуючих підрозділів за складання кошторисів. взаємозв'язок підрозділів підприємства. Особливості діяльності допоміжних і обслуговуючих підрозділів, система їх зв'язків у формі надання взаємних послуг. Проблема розподілу витрат допоміжних і обслуговуючих підрозділів між підрозділами основного виробництва.

4.3. Методи розподілу витрат

Методи прямого, повторного розподілу, метод системи рівнянь. Особливості та сфера застосування окремих методів розподілу витрат допоміжних і обслуговуючих підрозділів.

ТЕМА 5. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ

5.1. Сутність і загальні засади визначення собівартості одиниці продукції

Планова, фактична собівартість. Економічна роль калькулювання. Роль калькулювання в управлінні витратами. Калькуляційні одиниці (носії витрат) на підприємстві. Об'єкт калькуляції. Види калькуляцій: проектно-кошторисні, планові, нормативні, фактичні калькуляції, їх призначення і зв'язок.

5.2. Характеристика методів калькулювання

Залежність точності калькулювання від частки прямих витрат у загальній їх сумі. Калькулювання на основі неповних і повних витрат. Залежність методів калькулювання від особливостей виробництва продукції. Специфіка калькулювання в одно-, багатопродуктовому виробництві, у виробництві з комплексною переробкою сировини.

5.3. Розподіл непрямих витрат під час калькулювання

Загальновиробничі витрати. Витрати на утримання та експлуатацію машин та устаткування. Витрати на обслуговування й управління виробництвом.

5.4. Калькулювання у комплексному (сумісному) виробництві

Особливості підприємств з комплексною переробкою сировини. основні та супутні продукти у комплексних виробництвах. Прогнозування собівартості продукції на етапах її розробки та освоєння виробництва. Відсутність нормативної бази для визначення собівартості продукції на етапах її розробки та необхідність застосування методів приблизних обчислень. Параметричні методи визначення собівартості виробів та умови їх застосування. Методи: питомих показників, баловий, кореляційний, агрегатний. Застосування експертних оцінок і методу структурної аналогії собівартості. залежність собівартості нових складних виробів від ступеня освоєння виробництва. Закономірність динаміки собівартості виробу на етапі освоєння виробництва, використання її для прогнозування рівня витрат.

5.5. Сутність ABC-методу та його роль в удосконаленні калькулювання

Метод калькулювання за видами діяльності. Модель методу.

5.6. Розподіл витрат за ABC-методом

Ідентифікація видів діяльності. Визначення факторів витрат. Розподіл витрат за видами діяльності.

ТЕМА 6. КОНТРОЛЬ ВИТРАТ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ

6.1. Облік і звітність як елементи витрат

Суть обліку. Види обліку. Структура облікової інформації про витрати на виробництво за центрами відповідальності і рівнями управління. Облік витрат за їх

видами. Методи обліку витрат. Особливості контролю рівня витрат за нормативної системи обліку (стандарт-кост).

6.2. Методи і види контролю витрат

Завдання контролю витрат. Види контролю витрат. методи контролю витрачання сировини та матеріалів. Порівняння фактичних витрат з плановими. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції.

6.3. Стимулювання економії ресурсів

Необхідність стимулювання персоналу підприємства щодо економного використання ресурсів і оптимальних витрат. Форми стимулювання залежно від величини економії, яку можна спрямувати на преміювання за зниження витрат. Розподіл премії між учасниками заходу з економії витрат.

ТЕМА 7. АНАЛІЗ СИСТЕМИ “ВИТРАТИ – ВИПУСК - ПРИБУТОК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБГРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО-МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ

7.1. Сутність і передумови аналізу системи “витрати – випуск - прибуток ” (CVP)

Зв'язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Економічне значення моделювання та аналізу цього співвідношення. Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Розподіл витрат на постійні і змінні. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень.

7.2. Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності

Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Рівноважний (беззбитковий) обсяг операційної діяльності (виробництва). Визначення беззбиткового обсягу операційної діяльності у натуральному і грошовому вимірі. Беззбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства.

7.3. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат

Значення управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток.

Залежність прибутку від операційної активності. Операційний ліверидж (важіль), визначення його та застосування в оперативному аналізі.

ТЕМА 8. МЕТОДИ ЦІЛЬОВОГО ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ТА ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ

8.1. Концепція цільової собівартості

Таргет-костинг концепція. Процес таргет-костингу.

8.2. Інжиніринг вартості: функціонально-вартісний аналіз

Суть ФВА. Принципи ФВА. Об'єкти та етапи проведення. Аналіз та оцінка витрат за функціями об'єкта ФВА.

8.3. Кайдзен-раціоналізація та зниження витрат.

Процес кайдзен-костингу.

ТЕМА 9. АДАПТАЦІЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДО ЗМІНИ ЇЇ ЗАВАНТАЖЕННЯ ЗА КРИТЕРІЄМ ВИТРАТ

9.1. Сутність і форми адаптації

Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Необхідність відповідності структури і режиму роботи операційної системи певному обсягу діяльності. Мінливість ділової активності та потреба адаптації до нового рівня завантаження. Експлуатаційні витрати як критерій адаптації операційної системи до зміни завантаження. Параметри, форми і механізм адаптації основного устаткування.

9.2. Обґрунтування форми забезпечення операційної системи устаткуванням

Необхідність придбання устаткування у разі заміни його та розширення обсягу операційної діяльності. Альтернативи придбання устаткування – купівля (за рахунок власних коштів, кредиту), лізинг. Сумарні дисконтовані витрати як критерій вибору форми придбання устаткування. Обчислення поточних (дисконтованих) витрат за порівнянними альтернативними варіантами. Особливості обчислення лізингових платежів.

ТЕМА 10. МІНІМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА СТВОРЕННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

10.1. Оптимізація запасів і матеріальних потоків

Управління запасами. Роль матеріальних витрат у формуванні вартості продукції і прибутку. Витрати на поставку і зберігання матеріалів на складі, їх залежність від величини та інтервалів поставки. Втрати (неотриманий прибуток) через відволікання коштів у виробничі запаси. Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини запасів. Система знижок, запропонованих постачальником. Резервний запас. Точка повторного замовлення.

10.2. Сутність та умови ефективного застосування методів оцінювання

Методи оцінювання матеріалів у запасах за відпускання їх у виробництво, на продаж та іншого вибуття. Сутність та умови ефективного застосування методів оцінювання: за собівартістю перших надходжень (FIFO), за собівартістю останніх надходжень (LIFO), за середньозваженою і нормативною собівартістю, ідентифікованою собівартістю та ціною продажу.

Програма
для самостійного опрацювання матеріалу
дисципліни "УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ"
Спеціальність: 5.03050401 "Економіка підприємства"

Питання, що винесене на самостійне вивчення	Кількість годин	Література	Форма контролю	Знання і навички, якими необхідно оволодіти
1	2	3	4	5
Тема 1. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИТРАТ	6			
Регульовані та нерегульовані витрати для певного рівня управління. Явні та неявні (альтернативні) витрати. Практичне застосування класифікації витрат в управлінні їх динамікою і прийнятті господарських рішень.	6	/1; 2; 7 Т.1; 9 Р.1; 13 Р.1/	Конспект	Знати характеристику регульованих, нерегульованих витрат, явних та неявних
Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ	8			
Характеристика впливу чинників, пов'язаних із сферою виробництва. Характеристика впливу чинників, пов'язаних з іншими сферами діяльності	4	/ 13 Р.2/	конспект	Знати: характеристику чинників за сферою виробництва та пов'язаних з іншими сферами діяльності
Вплив виробничого навчання й досвіду на рівень витрат. Криві навчання. Трансфертні ціни і їх роль у формуванні витрат.	4	/ 13 Р.2/	Конспект	
Тема 3. УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ	10			
Організаційна система управління витратами на підприємстві.	4	/7 Т.2; 13 Р.3/	Конспект	Знати суть організаційної системи управління витратами
Основні методи управління витратами Концепція стратегічного управління витратами. Методи цілеспрямованого або проактивного формування собівартості таргет-костинг. Технологія управління витратами та результатами на базі концепції	6	/7 Т.2; 13 Р.3/	Реферат	Знати сутність основних методів управління витратами

Питання, що винесене на самостійне вивчення	Кількість годин	Література	Форма контролю	Знання і навички, якими необхідно оволодіти
1	2	3	4	5
бенчмаркінгу. Концепція управління витратами на якість. Технологія управління витратами на основі теорії обмежень. Технологія управління витратами та результатами на основі моделі « витрати-випуск-прибуток». Технологія оптимізації споживчих та витратних параметрів продукту на базі функціонально-вартісного аналізу.				
Тема 4. ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ І ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	10			
Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати.	5	/ 7 Т.3; 13 Р.4/	Конспект	Знати вимоги до організації центрів відповідальності
Проблема розподілу витрат допоміжних і обслуговуючих підрозділів між підрозділами основного виробництва.	5	/ 7 Т.3; 13 Р.4/	конспект	Знати як розподіляються витрати допоміжних та обслуговуючих підрозділів
Тема 5. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ	8			
Специфіка калькулювання в одно та багатопродуктовому виробництві, у виробництві з комплексною переробкою сировини	8	/ 4 Р.9; 7 Т.4; 8 Р.6; 12; 13 Р. 5; 14/	Конспект	Знати специфіку калькулювання в одно- та багатопродуктовому виробництві
ТЕМА 6. КОНТРОЛЬ ВИТРАТ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ	10			
Методи обліку витрат. Облік та аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних за центрами відповідальності.	10	/13 Р.7/	Конспект	Знати суть методів обліку витрат

Питання, що винесене на самостійне вивчення	Кількість годин	Література	Форма контролю	Знання і навички, якими необхідно оволодіти
1	2	3	4	5
ТЕМА 7. АНАЛІЗ СИСТЕМИ “ВИТРАТИ – ВИПУСК - ПРИБУТОК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБГРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО-МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ	8			
Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень.	4	/7 Т.6; 8Р.10; 13 Р.9/	Реферат	Знати графічну інтерпретацію CVP-аналізу
Беззбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства.	4	/7 Т.6; 8Р.10; 13 Р.9/	конспект	Знати суть беззбитковості та безпеки діяльності підприємства
ТЕМА 8. МЕТОДИ ЦІЛЬОВОГО ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ТА ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ	12			
Кайдзен-раціоналізація та зниження витрат. Процес кайдзен-костингу	12	/7 Т.7; 13 Р. 10/	Конспект	Знати особливості кайдзен-костингу
ТЕМА 9. АДАПТАЦІЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДО ЗМІНИ ЇЇ ЗАВАНТАЖЕННЯ ЗА КРИТЕРІЄМ ВИТРАТ	10			
Необхідність відповідності структури і режиму роботи операційної системи певному обсягу діяльності. Мінливість ділової активності та потреба адаптації до нового рівня завантаження.	4	/8 Р.12; 13 Р. 11/	Конспект	Знати суть адаптації до нового рівня ділової активності
Сумарні дисконтовані витрати як критерій вибору форми придбання устаткування. Обчислення поточних (дисконтованих) витрат за порівнянними альтернативними варіантами.	6	/8 Р.12; 13 Р. 11/	Конспект	Знати як обчислюють поточні витрати за порівняльними альтернативними варіантами
ТЕМА 10. МІНІМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА СТВОРЕННЯ І ЗБЕРІГАННЯ	10			

Питання, що винесене на самостійне вивчення	Кількість годин	Література	Форма контролю	Знання і навички, якими необхідно оволодіти
1	2	3	4	5
ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ				
Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини запасів. Система знижок, запропонованих постачальником. Резервний запас. Точка повторного замовлення.	10	/8 Р.11; 13 Р. 12/	Конспект	Знати, як можна мінімізувати витрати на поставку і зберігання матеріалів
Всього	92			

Теми практичних занять
з дисципліни “УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ”
Спеціальність: 5.03050401 “Економіка підприємства”

Назва теми	Назва практичного заняття	Обсяг годин
Тема 1. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИТРАТ	Практичне заняття 1. Обґрунтування зміни витрат від зміни обсягу виробництва	2
Тема 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ	Практичне заняття 2. Функція витрат	2
Тема 4. ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ І ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	Практичне заняття 3. Кошторис витрат	2
Тема 4. ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ І ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	Практичне заняття 4. Методи розподілу витрат	2
Тема 5. СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ І КАЛЬКУЛЮВАННЯ	Практичне заняття 5. Калькулювання собівартості	4
ТЕМА 6. КОНТРОЛЬ ВИТРАТ І СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ	Практичне заняття 6. Аналіз витрат цеху	2
ТЕМА 7. АНАЛІЗ СИСТЕМИ “ВИТРАТИ – ВИПУСК - ПРИБУТОК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБґРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО-МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ	Практичне заняття 7. Аналіз співвідношення «Витрати-Випуск-Прибуток»	2
ТЕМА 10. МІНІМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА СТВОРЕННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	Практичне заняття 8 . Методи оцінки запасів	2
	Разом	18

Список літератури

1. Господарський кодекс України (редакція від 25.08.2013) - www.zakon.rada.gov.ua
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» зі змінами і доповненнями // Бухгалтерія: право, податки, консультації. – 2001. - №5.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» зі змінами і доповненнями // Бухгалтерія: право, податки, консультації. – 2001. - №5.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник.-К.: Атіка, 20004.
5. Бутинець Ф. Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік. — Житомир: ЖІТІ, 2000. — 448 с.
6. Гемба Кайдзен. Шлях до зниження витрат і підвищенню якості Автор: Масаки Имаи Видавництво: Альпина Бізнес Букс - 2005.
7. Грещак М. Г., Коцюба О. С. Управління витратами: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 131 с.
8. Грещак М. Г. та ін. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О. С. Коцюба; за ред. М. Г. Грещака. — К.: КНЕУ, 2001. — 228 с.
9. Данилюк М. О., Лещій В. Р. Управління витратами на промислових підприємствах. Науково-практичний посібник: Наукове видання. – Івано-Франківськ: ПП Супрун, 2006. – 172 с.
10. Данилюк М. О., Лещій В. Р. Теорія і практика провесно-орієнтованого управління витратами. Монографія. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2002. – 248 с.
11. Задорожна Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва і витрат: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 219 с.
12. Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Семенів О.М., та ін. Економіка підприємства: Підручник / За загальною редакцією Й.М.Петровича. – Львів: Новий Світ – 2000,2004
13. Управління витратами: Навч. посібник. / М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба та ін.; За аг. ред.. М. Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
14. Цал – Цалко Ю. С. Витрати підприємства: Навч. посібник. – К.% ЦУЛ, 2002. – 658 с.